

УДК 378.147: 811.111(045)

**ВИКОНАННЯ ВПРАВ ЯК ЕТАП ПІДГОТОВКИ СПРИЙМАННЯ АУТЕНТИЧНИХ
АНГЛОМОВНИХ ВІДЕОФІЛЬМІВ ТА РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

**Выполнение упражнений как этап восприятия аутентичных
англоязычных видеофильмов и развития мотивации при изучении
иностранного языка**

Статья рассматривает эффективные пути использования педагогическими технологиями аутентичных видеофильмов как мультимедийных инструментов в высшей технической школе. Благодаря этому, достигается устойчивая мотивация изучения английского языка и значительный успех в овладении английской речью.

**The process of making exercises as a preparatory step in perception of
authentic English-speaking movies and the development of motivation in
foreign language learning**

The article deals with efficient ways of usage by pedagogical technologies authentic English-speaking movies as multimedia tools in High technical school. Due to these means the positive progress is achieved in stimulation of a persistent educational motivation in the language learning process and success in the development of speech improvement in English.

Володіння іноземною мовою студентами вищих технічних закладів посідає важливе місце в парадигмі реалізації напрямків сучасної освіти оскільки являє собою інструмент для здобуття нових знань, важливим чинником для отримання якісної освіти, а відповідно можливість самореалізації як фахівця і особистості в сучасному інформаційному світі.

Тож, вмотивованість студентів один з необхідних факторів в вивченні й вдосконаленні знань та навичок з англійської мови, а особливо для іноземної мови за фахом [2, с.31-35].

Навчання іноземної мови студентами проходить через оволодіння стратегій читання, перекладу, усного та письмового мовлення. Важливістю успіху цього процесу є поєднання сучасних педагогічних та інформаційних технологій. Педагогічні технології, відповідно до цілей міжнародних документів вищої освіти, спрямовані на створення методологічних систем навчання, які орієнтуються на розвиток інтелектуального потенціалу студента (мислення та пам'ять), на формування вмінь самостійно здобувати знання, виконувати різні види самостійної діяльності, брати особисту відповідальність за цілі, методи та темпи свого навчання в університеті. Інформаційні технології створюють умови, спрямовані на формування потреби самоосвіти з метою постійного поповнення знань та організацію навчання із застосування різних аудіовізуальних засобів для сталої мотивації спільної мети, а саме оволодіння усним та письмовим мовленням [1, с. 111-123].

Використання мультимедіа в навчальному процесі й самостійній роботі студентів, як свідчать друковані джерела, активізує синтез різних видів пам'яті та мислення завдяки підвищенню рівня сприйняття інформації на емоційному рівні, що в свою чергу інтенсифікує учбовий процес та ефективно впливає на засвоєння матеріалу, що вивчається. Але робота з такими засобами має бути чітко продумана викладачами. Для уникнення різних труднощів як психологічного характеру, так і технічного, викладачами мають бути контрольовані всі етапи роботи з відео-аудіо джерелами під час аудиторних занять та поза аудиторної самопідготовки, а також контролювати адаптацію студентів та психологічний комфорт в навчанні із обов'язковим зворотнім зв'язком для досягнення якісного результату учбового процесу.

Використання автентичного відеофільму створює стимул для мотивації учбової діяльності на глибоке вивчення англійської мови та потребу розвитку

мовленнєвої діяльності вивчаємо мови. Аналіз літератури підтверджує, що вчені-практики вивчають проблеми стійкої мотивації, підтримку та розвиток позитивних мотивів, а також педагогічний вплив на зміни в мотиваційній сфері студентів, винайдення видів мотивації, зв'язків між предметами. Але сучасні психологи та педагоги вказують, що проблема мотивації вивчення іноземної мови ще досконало не розкрита, хоча цією задачею займаються багато вчених, питання мотивації залишається актуальним. Домінуючим в структурі мотивації є пізнавальний мотив, що й визначає учбову діяльність та формує відношення до неї.

Серед пізнавальних мотивів можна виділити внутрішні та зовнішні. Першій - зацікавленість безпосередньо до самої мови, що передбачає аналіз мовних явищ через всі можливі за формою та змістом заняття з іноземної мови які розвивають лінгвістичне мислення. Другий - зацікавленість в іноземній мові як до інструменту пізнавальної діяльності за допомогою якого можна розширювати кругозір як соціальний та і культурний, тобто це засіб обміну інформації.

Такі психологічні та психічні процеси як мислення, сприймання, розуміння, засвоєння матеріалів іноземної мови активізуються завдяки мотиваційному аспекту. Відповідно, що підвищуючи рівні мотивації, ми сприяємо розвитку пізнання та інтелектуальної діяльності студентів. Таким чином, пізнавальні внутрішні та зовнішні мотиви стимулюють мовленнєву діяльність та бажання навчитися мислити іноземною мовою, підвищуючи ефективність результату самого процесу навчання [5, с.8-15].

Важливо підкреслити, що на результативність процесу навчання також впливає соціально-психологічний фактор, як відмічається постійно спеціалістами в галузі психолінгвістики та соціолінгвістики. Оскільки вивчення іноземної мови та використання різних видів вправ, а особливо інтерактивних, вимагає роботи в групі, то взаємодія особистостей студентської групи стає важливим чинником успішного заняття з іноземної мови .

Колектив учбової групи та рівень його розвитку посідає особливе місце в формуванні моделі поведінки студентів під час спілкування іноземною мовою, появи відчуття впевненості в собі, вміння адекватно реагувати на реакцію групи, викладача й застосовуючи зворотній зв'язок, виправляти свої вислови. За даними соціологічних досліджень, серед факторів, що впливають на реалізацію успішного мовлення іноземною мовою можна виділити цільову та ділову спрямованість повідомлення, між особистісну спрямованість, а також самоорганізацію. Для викладача, який проводить аудиторне заняття з англійської мови з застосуванням англомовного відеофільму з виконанням різних творчих завдань, серед яких обов'язково присутні інтерактивні вправи, важливо визначити цілі в групі для використання цього елемента в мовленнєвих учбових ситуаціях [8, с.71-72]. Але також необхідно приймати до уваги дослідження щодо показників емоційної єдності в групі та припустимість індивідуальної ініціативи в групах досить низка. Отже, викладач має очікувати на те, що злагодженість не буде досягнута як планувалось.

Для практичної діяльності викладачу з англійської мови необхідно відмітити характер взаємовідносин в групі під час учбової ситуації в аудиторії й не учбової (наприклад, екскурсія до музею) для використання позитивних їх сторін, брати до уваги негатив взаємного впливу відносин між особистістю та колективом, а також випереджати небажані можливі мовленнєві конфлікти під час занять, що особливо стосується творчих занять які бувають після перегляду англомовного фільму.

Робота з англомовним кінофільмом та вправами до нього процес досить складний, оскільки від викладача вимагається глибока підготовка з боку технічного забезпечення процесу демонстрації фільму та розробка різних видів вправ з використанням комп'ютерних прикладних програм для складання вправ та тестів, які надають шаблони таких вправ. Викладач також має навчити студентів працювати з такими прикладними програмами в комп'ютерному класі для подальшого використання.

При навчанні іноземних мов однією із головних цілей є навчання вільного спілкування й розуміння усного мовлення носіїв цієї мови. З цієї точки зору для організації навчання художній відеофільм стає майже ідеальним для нашої мети. Саме художній американський та британський відеофільм створює якісне мовленнєве середовище, оскільки воно є - організоване, типізоване й реальне. Це середовище являє собою матеріалом для розвитку навичок спілкування з носіями мови. Студенти занурюються в атмосферу фільму, з більшою кількістю переглянутих фільмів нові слова стають зрозумілими, запам'ятовуються й прив'язуються до відповідного мовного й ситуативного контексту.

Сучасна методика розглядає художній відеофільм як аудіовізуальний засіб навчання з використанням двох каналів отримання інформації і робота з відеофільмом має свою специфіку. Відеофільм сприяє реалізації вимог комунікативної методики, допомагає розвивати інтелект студентів, оскільки такі чинники як пам'ять і увага пов'язані з розвитком інтелекту [5, с.8-15]. Із досліджень психологів відомо, що людина запам'ятовує лише 10% прочитаного, 20% від почутого і 30% побаченого. Якщо ж вона чує й бачить, то рівень запам'ятовування збільшується до 50% матеріалу, а якщо чує і бачить, а якщо чує, бачить і обговорює, то і до 70%.

З психофізіологічної точки зору, відеофільм як мультимедіа активізує всі інтермодальністі сприйняття людського мозку, „поскольку соединение слова со зрительным образом уплотняет процесс восприятия, осмысления, запоминания и активизирует его” [1, с.111-123]. Відомо, що логічні прийоми запам'ятовування в умовах емоційно-образного контексту призводять до тривалості знань та збільшенню обсягу пам'яті. Різні аудіо-відео джерела активізують синтез різних видів пам'яті та мислення, оскільки задіяні аудіальний, візуальний та кінестетичний канали людського мозку для отримання інформації [4, с.263-264].

Для передачі та отримання інформації людина використовує відчуття та тип сенсорної модальності, тобто репрезентативні канали. Завдяки цим

каналам ми можемо зосередитися на образах, звуках та тактильних відчуттях. Зазначається, що на основі стиля мислення та фокусування уваги отримувачем інформації може бути віддана перевага одному з каналів комунікації: візуальний, аудіальний, кінестетичний.

Відповідно до висновків спеціаліста в галузі нейро-лінгвістичного програмування Роберта Ділтса, „эффективное общение и взаимодействие связаны с использованием языка для обучения, стимуляции и вербализацией понятий, целей и проблем применительно к той или иной задаче или ситуации”[4, с.24].

Відповідно до методик, запропонованим Робертом Ділтсом , педагог-викладач може самостійно визначити ведучі репрезентивні модальності студентів за допомогою слів, що використовуються в розмові, а також при спостереженні за рухами очей, рук та іншими особливостями поведінки. Це бути мати користь при складанні вправ та виконанні завдань до фільму, особливо, якщо група ділиться на декілька команд і пропонуються завдання де якась з модальностей сприйняття має превалююче значення. Отже, успіх виконання та засвоєння нового матеріалу буде пов'язан безпосередньо з ведучою модальністю студентів групи [4, с. 208-210].

В науковій літературі присутні дані, що за дослідженнями візуалів – 15%, аудіалів – 3%, кінестетів – 26%, а оскільки ведучих модальностей буває декілька, то кінестетів/візуалів – 13%, візуалів/аудіалів – 3%, аудіалів/кінестетів/ візуалів – 5%. Тож візуальна система сприймання превалює інші. Очевидно, що використання відеофільмів для вивчення іноземної мови прискорить вивчення та ефективність засвоєння мови. Викладач має обов'язково приймати це під час планування занять для активізації всіх каналів сприйняття, розвиваючи ті , які не були підключені раніше під час занять. Необхідно відмітити, що ефективність застосування відеофільму в учбовому процесі безпосередньо залежить як від раціональної підготовки педагога, так і від функціональних інтегруючих особливостей відеофільмів.

Інтегруюча особливість включає інтеграцію як різних видів сприймання, так різних аспектів мови (фонетичного, лексичного, граматичного та інших).

Роботу з відеофільмом викладач розподіляє на три етапи: перший - підготовчий, другий – сприймання через розвиток вмій та навичок сприймання нової інформації та третій – контроль розуміння основного змісту через знання, вміння та розвиток мовленнєвих навичок.

Для формування навичок мовної компетенції та підготовки сприймання відеофільму викладачу необхідно представити студентам комплекс вправ для першого етапу, спрямованих на подолання труднощів знайомства з фільмом. Вправи обов'язково включають нову та специфічну лексику, пропонуються завдання на пошук нових значень вже відомої лексики, стимулюючи роботу студентів зі словниками. Особливе місце для розвитку мовлення займають вправи на передбачення щодо тематики фільму, але пов'язаних з життєвим досвідом, знайомством зі схожими по тематиці фільмами або художніх друкованих творах. В методиці американських викладачів, працюючих з відеофільмами існують досить цікаві завдання на передбачення, які також корисні для ведучої модальності студентів та розвитку інших модальностей. Ці вправи мотивують студентів до уваги та можуть використовуватись також як змагання для : 1) звук відсутній – лише зображення (silent viewing); 2) звук включено – зображення виключено (sound only); 3) окремий перегляд (одна група студентів бачить події на екрані, а друга група чує лише звукову частину цього фрагменту фільму); 4) стоп кадр (freeze frame) для повтору важливої фрази або розвитку уяви на основі вже побаченого фрагменту; 5) перегляд фрагменту фільму із порушеною логікою подій; 6) представлення студентами розроблених діалогів з відомими репліками одного з героїв; 7) звук та зображення включено (normal viewing). Важливе місце посідає таке завдання на передбачення як непередбачена дискусія перед першим переглядом фільму або фрагменту [6, с.30-35].

Другий крок роботи складається з трьох переглядів: Перший глобальний перегляд із вправами на загальне розуміння, вправи на вибір відповідей, а

також всі можливі питання до фрагменту та пошуку прихованої інформації. Другий інтенсивний перегляд із вправами спрямованими на детальне розуміння фрагменту та розвиток пам'яті та мислення. Третій повторний перегляд спрямовано на допомогу студентам сконцентруватися, знайти специфічну інформацію, пов'язану з лінгвістичними аспектами фільму. Цей етап готує студентів до дискусії після перегляду фільму [7, с.51-55].

Вправи третього етапу розвивають мислення іноземною мовою і вдосконалюють навички мовленнєвої комунікації. Ці завдання є продуктивного характеру і спрямовані на інтерактивне навчання в групі студентів для вирішення проблем, які виникають після перегляду фільму та пропонуються викладачем для розвитку мовлення та критичного творчого мислення [8, с.90-102].

Робота студентів над вправами до відеофільму в аудиторії створює атмосферу сумісної пізнавальної діяльності, розвиток мотивованої мовленнєвої діяльності студентів. Використовуючи відеофільми та відеомультфільми викладачі мають можливість створення під час уроків на основі вербального, вербально-зображального або зображального матеріалу навчально-комунікативні ситуації, які є моделями природних. Такі навчально-комунікативні ситуації мають певний рівень проблемності, тобто це - навчальні проблемні комунікативні ситуації. Для вирішення таких проблем студенти здійснюють мовленнєві дії на основі переглянутого відеофільму, або фрагменту цього фільму або наукового фільму за фахом студентів [2, с.111-123]. Навчальна проблемна комунікативна ситуація пропонується викладачем на перших етапах роботи з відеофільмом як вправа на першому етапі або на другому після перегляду фільму. Але на пізніше на заключному етапі роботи з фільмом передбачається, що студенти вже можуть самі виділити проблемні ситуації виходячи із контексту фільму та творчо розв'язати такі ситуації застосовуючи свої знання предмету дискусії, пред'являючи навички англомовної соціокультурної компетенції, що саме й було метою занять з використання оригінальних англомовних фільмів.

Метою виконання вправ до відеофільму є підтримання стійкої мотивації до роботи з відеофільмом й перенесення акценту з різних видів вправ на таку самостійну діяльність як мислення, що потребує для свого оформлення володіння певними мовними засобами. Завдяки цьому інтенсифікується учбовий процес та підвищується якість засвоєння матеріалу, що вивчається.

Список використаних джерел

1. Ажгибкова Т.Н., Здерев В.В., Лебедева М.А. Технология применения аудиовизуальных средств обучения в высших учебных заведениях // Инновации в образовании. – 2004. - №2. – С. 111-123.
2. Верисокин Ю. И. Видеофильм как средство повышения мотивации школьников при обучении иностранному языку. // Иностранные языки в школе. – 2003. – №5. – С. 31–35
3. Гордеева А.Й. Як створювати ситуації міжкультурного спілкування на уроці англійської мови // Іноземні мови. – 2008. - №2.-С. 8-11.
4. Дилтс Р. Моделирование с помощью НЛП. – СПб.: Питер, 2008. – 288 с.
5. Мильруд О.П., Максимова И.Р. Современные концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. // Иностранные языки в школе. – 2000. - №4. С. 8-15.
6. Noriko Ishihara and Julie C. Chi. Authentic Video in the beginning ESOL classroom: Using a full-length feature film for listening and speaking strategy practice // English Teaching Forum. 2004. – January. Vol. 42. - №1. – P. 30-35.
7. Писаренко В.И. Особенности использования видеофильмов в обучении иностранным языкам //Открытое образование. – 2004. - №1. – С. 51-55.
8. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. – К., 2007. – 144 с.